

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS KOMUNIKACIJOS SKYRIUS

Valstybės biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01516 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225 / 219 1229, faks. (8 5) 261 2077,
el. p. smin@smm.lt, <http://www.smm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091

ŽINIASKLAIDAI

2019-11-25 Nr.

Patyčios ar pajuokavimas: skiriamasis bruožas – psichologinis skausmas

Lapkritį šalies mokyklose startavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos inicijuota šiuolaikiška kovos su patyčiomis priemonė – elektroninė platforma „Patyčių dėžutė“. Internete ir per mobiliąją programėlę veikianti platforma suteikia galimybę skubiai pranešti apie patyčias ir greitai į jas reaguoti. Žinomas vaikų psichiatras Linas Slušnys atkreipia dėmesį: atskirti, kur baigiasi pajuokavimai ir prasideda patyčios, ne visada lengva tiek vaikams, tiek ir jų tėvams.

„Patyčių dėžutė“ – nauja, bet ne vienintelė priemonė

„Elektroninė platforma „Patyčių dėžutė“ yra puiki galimybė anonimiškai pranešti apie patyčias, tačiau ji nėra vienintelė alternatyva kitiems iki šiol naudotiems kovos prieš patyčias būdams. Ne sykį tiek mokytojams, tiek tėvams, tiek ir vaikams teks įdėti pastangų, kad atpažintų patyčias, nes juk ilgą laiką gyvenome kultūroje, kur patyčios nebuvo įvardijamos kaip didelis blogis. „Patyčių dėžutė“ pirmiausia bus anonimiškumą užtikrinanti greito reagavimo priemonė, kuri, tikime, padės visiems keistis bei puoselėti bendravimo kultūrą be patyčių“, – sako švietimo, mokslo ir sporto viceministras Arūnas Plikšnys.

Pasak žinomo vaikų psichiatro Lino Slušnio, patyčios – tai žalingi ir aktyvūs nuolatiniai veiksmai žmogaus atžvilgiu. „Tokie veiksmai turi labai dažnai kartotis. Paprastai jais atkakliai siekiama kaip nors pakenkti kitam asmeniui, jį įskaudinti ar net kontroliuoti. Patyčios yra agresija, nukreipta į kitą asmenį“, – aiškina L. Slušnys.

Vaikų psichiatras taip pat sako, kad jau laikas mums visiems išmokti nepainioti pajuokavimų ir žalingo, agresyvaus elgesio. Esą pats savaime šaipymasis dar nėra problema. Problema, kai iš to paties asmens šaipomasi nuolatos, dažniausiai – iš žmogaus fizinių trūkumų ar gebėjimų.

„Linksmybės baigiasi ten, kur kitam jau pradeda skaudėti. Daugelis vaikų dar nėra išmokę pajauti tos subtilios ribos ir todėl nustumba, kai kas nors įsižeidžia. Kartais tokiais atvejais užtenka paprasčiausiai atsiprašyti ir situacija pasikeis. Gebėjimas suprasti, kur šaipymasis peraugo į skausmingą veiksmą kitam asmeniui yra empatiškumo dalis. Kai jo nėra – nėra ir suvokimo, kas galima ir kas ne“, – aiškina vaikų psichiatras.

Patyčių pavyzdžiai – vaikų pamėgtose knygose

Kartais aiškinama, kad patyčios – vienas iš grupės apibrėžimo ir stiprinimo metodų.

„Grupės gali bandyti apibrėžti save tokiu būdu, siekti kontroliuoti kitus. Bet koku agresyviu elgesiu siekiama naudoti sau su tikslu įgyti dominuojančią poziciją panaudojant bauginimo metodus. Beje, tai

egzistuoja ne tik tarp vaikų. Suaugusiųjų aplinkoje tai vadinama mobingu, kuris nėra labai retas reiškinys darbo santykiuose. Knygose ir filmuose apie Harį Poterį yra patyčių, bet juose rodoma ir kita dalis – kaip reikia siekti tikslo ir mokėti atsispirti agresyviai elgesiui, koks svarbus tarpusavio palaikymas, kai šalia egzistuoja patyčios“, – atkreipia dėmesį L. Slušnys.

Prie patyčių formų specialistai priskiria ir tokius atvejus, kai vienas moksleivis ar jų grupė kitam mokiniui neleidžia eiti, kur jis nori, ar atiminėja daiktus.

„Kartais panašus elgesys suvokiamas ne kaip piktybinis veiksmas, o kaip malonus dėmesys. Veiksmai turi kartotis nuolatos ir turėtume jau aiškiai justi, kad tas veiksmas nėra šiaip pasilinksminimas, o noras kitą pažeminti ir parodyti galią. Privalome išmokti ir išmokyti pajauti, kada jau veiksmas peržengė juokavimo ir paprasto „kabinimo“ veiksmus ir tai kitam žmogui nepatinka. Svarbu ne kaip jaučiuosi aš, o kaip jaučiasi kitas. Kitaip tariant čia turi suveikti socialinis sąmoningumas“, – atkreipia dėmesį L. Slušnys.

Psichologinis skausmas neretai baisnis nei fizinis

Vaikų psichiatras taip pat pastebi, kad neretai sarkastiški ir ironiją dažnai išsakantys vaikai kartu demonstruoja ir aukštus mokslo rodiklius. Labai dažnai jie yra mėgstami mokytojų.

„Mes kartais tiesiog neatpažįstame žalingo elgesio, nes daugelis asmenų iki 30 metų užaugo visuomenėje, kurioje buvo svarbiausia nesimušti. Jeigu nebuvo fizinio smurto, tai nuolatinis vaiko vaidinimas „kaliošu“ nelaikytas užgauliu. Dar per trumpas laikas, kai mes pradėjome mokytis, kad skausmas gali būti ne tik fizinis, bet ir psichologinis. Tai skausmas, kurio nesimato, bet jis neretai didesnis nei tas, kurį sukelia fizinis smurtas“, – aiškina L. Slušnys.

Psichiatras pabrėžia, kad tai gali nutikti bet kuriam vaikui. Vargu ar yra tokių, kurie apsaugoti nuo patyčių. Esminė prielaida patyčioms atsirasti – pasitikėjimo savimi stoka. Vaikai tai greitai pajaučia ir tada vaikas, kuris savimi pasitiki kiek mažiau, greitai tampa patyčių auka. Toks mokinys ima vengti mokyklos, nelanko pamokų, išgyvena liūdesį, pyktį, tampa agresyvus ir net suserga depresija.

„Pagarbos ir tolerancijos mokymasis yra nuolatinis ir ilgas procesas. Geriausiai veikia nuoseklios ir ilgalaikės programos. Apie tai kalba ir Jungtinių Tautų tyrimais pagrįstos išvados. Elektroninė platforma „Patyčių dėžutė“ kartu su kitomis priemonėmis, manau, labai padės ugdyti vaikus be patyčių kultūros“, – teigia vaikų psichiatras.

„Patyčių dėžutė“ – tai priemonė, kuri leidžia mokiniams anonimiškai ir greitai pranešti apie įtariamą arba įvykusias patyčias, o mokykloms – reaguoti į jas ir laiku suteikti pagalbą.

Platformą iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos tinklalapio (www.smm.lt/patyciu-dezute) nemokamai atsisiųsti ir įsidiegti gali visos šalies mokyklos. „Patyčių dėžutė“ įsidiegusių mokyklų mokiniai mobiliuoju įrenginiu galės užfiksuoti patyčių atvejį – nurodyti vietą, laiką, dalyvius, trumpai apibūdinti situaciją, o elektroninių patyčių atveju ir įkelti nuotrauką. Nemokamą mobiliąją programėlę „Patyčių dėžutė“ atsisiųsti galima iš „Google Play“ arba „App store“.